अध्याय २४ वा.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
श्रीकुलदेवतायै नमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः ।
॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः ॥

पूर्वोक्त अध्यायीं उदी महिमान । केलें यथातथ्य कथन ॥
प्रकृताध्यायींही तेंच निरूपण । विवरूं गुणलक्षण पुढारा ॥ १ ॥
तीच मागील कथेची संगती । तेंच उदीचें वैभव संप्रती ॥
श्रोतीं परिसिजे स्वस्थ चित्तीं । सुख संवित्ती प्रीत्यर्थ ॥ २ ॥
रोग दुर्धर हाडयाव्रण । कोण्याही उपायीं होईना शमन ॥
साई हस्तींच्या उदीचें चर्चन । करी निर्मूलन व्यथेचें ॥ ३ ॥
ऐशा या उदीच्या कथा अनेक । दिग्दर्शनार्थ कथितों एक ॥
श्रवण करितां वाटेल कौतुक । अनुभवपूर्वक म्हणोन ॥ ४ ॥
जिल्हा नाशीक मालेगांवीं । डॉक्टर एक पदवीधर पाहीं ॥
होती तयांचे पुतण्यास कांहीं । व्यथा जी राही न औषधें ॥ ५ ॥
स्वयें वैद्य स्नेही वैद्य । केले उपचार नानाविध ॥
कुशल शस्त्रक्रियाप्रबुद्ध । ठकले निर्बुद्ध जाहले ॥ ६ ॥
रोग तो होता हाडयाव्रण । रूढ अपभ्रंश हाडयावर्ण ॥
व्याधी महादुर्धरविलक्षण । येईना गुण औषधें ॥ ७ ॥
सर्वोपचार देशी विदेशी । झाले फिटली सर्व असोशी ॥
करोनि पाहिलें शस्त्रक्रियेशीं । कांहींही यशस्वी होईना ॥ ८ ॥

पुतण्या तो वयानें लहान । वेदना त्या न होती सहन ॥
कष्ट कासावीस प्राण । उद्विग्न मन आप्तेष्ट ॥ ९ ॥
जाहली उपाय परमावधी । यत्किंचितही शमेना व्याधी ॥
तयास आप्तेष्ट संबंधीं । म्हणती आराधा दैवतें ॥ १० ॥
देवदैवतें कुलस्वामी । यांतून कोणीही येईना कामीं ॥
कानीं आलें शिरडी ग्रामीं । अवलिया नामी वसे हें ॥ ११ ॥
ते शिरडीचे संतप्रवर । साई महाराज योगीश्वर ॥
केवळ दर्शनें व्याधी परिहार । करिती साचार परिसिलें ॥ १२ ॥
हेत उपजला साईदर्शनीं । निश्चित केलें मातापितयांनीं ॥
पाहूं हा तरी उपाय करूनी । नांव घेऊनि देवाचें ॥ १३ ॥
म्हणती तो महान अवलिया । तेणें निजहस्तें उदी लाविलिया ॥
दुर्धर रोग जाती विलया । अनुभव घ्यावया काय वेंचे ॥ १४ ॥
चला वंदूं तयाचे पाय । करूंन पाहूं शेवटचा उपाय ॥
तेणें तरी टळो हा अपाय । तरणोपाय हा एक ॥ १५ ॥
असो पुढें ते मातापितर । करूनिया आवराआवर ॥
होऊनि साईदर्शना आतुर । शिरडीस सत्वर पातले ॥ १६ ॥
येतांच बाबांचें दर्शन घेतलें । चरण वंदुनि लोटांगणि आले ॥
दुःख बाळाचें निवेदन केलें । उभे ठेले सन्मुख ॥ १७ ॥
विकळवाणी जोडूनि पाणी । विनटोनी श्रीसाई चरणीं ॥
मुख करोनि केविलवाणी । करिती विनवणी साईशीं ॥ १८ ॥
व्यथा पीडित हें बाळ म्हणती । दुःख न देखवे आम्हाप्रती ॥
सुचे न काय करावें पुढतीं । दिसेना घडगती आम्हातें ॥ १९ ॥
पुत्रदुःखाच्या अवकळा पाहतां । थोर शीणलों साई समर्था ॥
तरी अभयकर यांचिये माथां । ठेवून व्यथा निवारावी ॥ २० ॥
परिसोन अपुलें महिमान । केलें आम्ही येथवर आगमन ॥
अनन्यभावें आलों शरण । एवढें जीवदान द्या आम्हा ॥ २१ ॥

तंव तो साईकरुणामूर्ति । आश्वासिता होय तयांप्रती ॥
मशीदीच्या आश्रया जे येती । तयां न दुर्गती कल्पांतीं ॥ २२ ॥
आतां तुम्ही निश्चिंत असा । उदी घ्या त्या व्रणावर फांसा ॥
येईल गूण आठाचौंदिवसा । ठेवा भरंवसा देवावरी ॥ २३ ॥
मशीद नव्हे ही द्वारावती । येथें जयांचे पाय लागती ॥
तात्काळ क्षेम आरोग्य पावती ॥ येईल प्रतीती तुम्हांही ॥ २४ ॥
येथें येतां आराम न पडे । हें तो कालत्रयींही न घडे ॥
जो या मशीदीची पायरी चढे । तयाचे बेडे पार जाणा ॥ २५ ॥
पुढें बाबांचे आज्ञे करून । व्यथितास सन्मुख बैसवून ॥
पायावर बाबांनीं हात फिरवून । कृपावलोकन तैं केलें ॥ २६ ॥
व्यथा ही तो केवळ दैहिक । असेना का ती दैवीक ॥
अथवा दुर्धर मानसीक । समूलहारक दर्शन ॥ २७ ॥
पाहोनि श्रीसाईचें मुख । ठायींच विरालें सकळ दुःख ॥
सेवन करितांच वचन पीयूख । परम सुख रोगिया ॥ २८ ॥
असो पुढें ते तैसेच तेथ । राहिले चार दिवसपर्यंत ॥
गेला व्याधीस आराम पडत । विश्वासही जडत साईपदीं ॥ २९ ॥
तदनंतर तीं तिघेंजणें । बाबांचिया पूर्ण अनुमोदनें ॥
परतलीं आनंद निर्भरमनें । संतुष्टपणें गांवासीं ॥ ३० ॥
हा काय लहान चमत्कार । हाडव्याव्रणास पडला उतार ॥
उदी आणि कृपेची नजर । हाच कीं उपचार अपूर्व ॥ ३१ ॥
ऐसें हें महापुरुष दर्शन । भाग्यें लाधतां आश्वासन ॥
कल्याणकारक आशिर्वचन । तेणेंच निर्मूलन व्याधींचें ॥ ३२ ॥
असो कांहीं दिवस जातां । उदी व्रणावर लावितां सेवितां ॥
घाय भरला सुकतां सुकतां । लाधला आरोग्यता* तो मुलगा ॥ ३३ ॥

---

* ठाणें जिल्ह्यांत बेलापुराजवळ तुरंभे गांवीं शांताबाई या नांवाची बाई राहत असते. तिच्या डाव्या हाताच्या आंगठयास हाडया[illegible]ण झा[illegible] होत,

ऐकून मालेगांवीं हें चुलता । साईदर्शनीं उपजली उत्सुकता ॥
मनीं म्हणे मुंबईला परततां । पुरवूं आतुरता एवढी ॥ ३४ ॥
पुढें मुंबईलागीं जै निघती । मालेगांवीं मनमाडावरती ॥
घातला कोणी विकल्प चित्तीं । निश्चय त्यागिती शिरडीचा ॥ ३५ ॥
सत्कार्याची ऐसीच रीती । आरंभीं कुत्सित जन मोडा घालिती ॥
लोकप्रवादा बळी न पडती । अंतीं सद्गती तयांसची ॥ ३६ ॥
मग ते संत दर्शन डावलुनी । गेले थेट मुंबई लागुनी ॥
उरली रजा आलीबागेस राहुनी । भोगावी मनीं हा संकेत ॥ ३७ ॥
ऐसा निश्चय जाहल्यावरी । तीन रात्रीं हारोहारी ॥
ऐकिला ध्वनी निद्रे माझारी । 'अजून मजवरी अविश्वासना?॥३८॥
लागोपाठ ही अशरीर वाणी । ऐकूनि डॉक्टर विस्मित मनीं ॥
निश्चय केला शिरडी प्रयाणीं । अन्वर्थ ध्वनी वाटला ॥ ३९ ॥
परी एकासी दूषित ज्वर । डॉक्टरांचेच तया उपचार ॥
तयास आराम पडलीयावर । निघणें सत्वर ठरविलें ॥ ४० ॥
परी तो ज्वर मोठा प्रखर । गुणा न येती कांहीं उपचार ॥
पडे न लवमात्रही उतार । घडे न सत्वर निर्गमन ॥ ४१ ॥
मग ते मनीं करिती निर्वाण । जरी आज यास येईल गुण ॥
तरी मी उद्यांच न दडवितां क्षण । शिरडीस प्रयाण करीन ॥ ४२ ॥

तो सात वर्षें होता. एके रात्रीं महाराजांनीं तिला स्वप्नांत जाऊन सांगितलें 'तूं डिकेमाली लाव.' बाई जागी झाली तों तिला मोठा आनंद वाटूं लागला. व तिनें व्रणाला डिकेमाली लावली व तिचा व्रण बरा झाला. तिनें मग या सर्व मजकुराचें कार्ड महाराजांस लिहून पाठविलें. त्या कार्डावर तारीख १ सप्टेंबर १९१८ ही आहे.

१ मालेगांव आणि मनमाड या दोन्हीं ठिकाणीं. २ ध्यावयाचें सोडून. ३ लागोपाठ.

ऐसा करितां दृढ संकेत । प्रहरा दो प्रहरा ज्वरही उतरत ॥
जाहला सफल तयाचा हेत । निघाले शिरडीप्रत डॉक्टर ॥ ४३ ॥
यथा संकल्प शिरडीस गेले । मनोभावें चरण वंदिले ॥
बाबांहीं अंतरीचे अनुभव पटविले । लक्ष जडविलें निजसेवे ॥ ४४ ॥
मस्तकीं हस्त साशिर्वाद । ठेविला दिधला उदीप्रसाद ॥
पाहूनि साईचा महिमा अगाध । विस्मयाविद्ध जाहले ॥ ४५ ॥
राहिले तेथें चार दिवस । परतले डाक्टर आनंद मानस ॥
पुरे न होतां पंधरा दिवस । गेले विजापुरास बदलीवर ॥ ४६ ॥
हाडच्या व्रणाचियो ओढी । आली साई दर्शन परवडी ॥
जडली संतचरणीं गोडी । जोडिली जोडी अक्षयी ॥ ४७ ॥
असेच एकदां डॉक्टर पिल्ले । नारू व्यथेनें व्याकूळ झाले ॥
एकावर एक सात झाले ॥ बहुत कष्टले जीवाला ॥ ४८ ॥
साईबाबांचें भारी प्रेम । 'भाऊ' आवडतें टोपणनाम ॥
भाऊचें नित्य कुशल क्षेम । पुसावें परम आवडीनें ॥ ४९ ॥
मशिदीमाजी सांजसकाळ । कठड्या सन्निध भाऊचें स्थळ ॥
भाऊपाशीं बहुत काळ । गोष्टींचा सुकाळ परस्परा ॥ ५० ॥
भाऊ पाहिजे चिलीम ओढितां । भाऊ पाहिजे विडी फुंकितां ॥
भाऊ पाहिजे न्याय निवडितां । जवळ नसतां करमेना ॥ ५१ ॥
असो ऐसी तयांची कथा । दुःसह होऊनि नारूची व्यथा ॥
भाऊनीं अंथरूण धरिलें विकलता । दुःखोद्वेगता दुर्धर ॥ ५२ ॥
ऐसा तो प्रसंग दारुण । मुखीं साई नाम स्मरण ॥
पुरे यातना बरें तें मरण । पातले शरण साईतें ॥ ५३ ॥
पाठविती बाबांस सांगून । कंटाळलों हें दुःख भोगून ॥
काय हे किती आंगाला व्रण । नाहीं मज त्राण सोसावया ॥ ५४ ॥

शुद्धाचरणें वर्ततां । कां मजला हे दुःखावस्था ॥
दुष्कर्माच्या वाटे न जातां । कां मम माथां पाप हें ॥५५ ॥

मरणप्राय नारूच्या वेदना । बाबा न आतां सोसवती आपणां ॥
याहून आतां येऊं द्या मरणा । भोगीन यातना पुढारा ॥ ५६ ॥

भोगिल्यावीण नाहीं गती । आणिक जन्म घेऊं लागती ॥
परी प्रारब्धभोग कधींही न चुकती । मीही मंदमती हें जाणें ॥ ५७ ॥

सुखें घेईन दहाजन्म । तेथें हें भोगीन माझें कर्म ॥
कराया प्रकृत जन्माचा उपरम । एवढा हा धर्म मज वाढा ॥ ५८ ॥

पुरे आतां या जन्माचें जिणें । सोडवा मज जीवेंप्राणें ॥
नको आतां हे कष्ट सोसणें । हेंच मागणें मागतों ॥ ५९ ॥

परिसून प्रार्थना सिद्धराणा । दया उपजली अंतकरणा ॥
डॉक्टर पिल्ल्याचिया समाधाना । वर्षलें करुणामृत तें सेवा ॥ ६० ॥

मग भक्तकाम कल्पद्रुम । पाहूनि दुःखावस्था ती परम ॥
करावया लागी तीचा उपशम । काय उपक्रम मांडिला ॥ ६१ ॥

निरोप आणिला दीक्षितांनीं । बाबांनीं तें वृत्त परिसुनी ॥
म्हणाले सांग तयास जाऊनी । निर्भय मनीं राही तूं ॥ ६२ ॥

आणिक तयास पाठविती सांगू । किमर्थ दहा जन्मांचा पांगू ॥
अवघ्या दहा दिवसाचा भोगू । भोगूं विभागून परस्पर ॥ ६३ ॥

मोक्ष स्वार्थ वा परमार्थ । द्यावया मी असतां समर्थ ॥
हाच का तुझा पुरुषार्थ । मरणानर्थ मागसी ॥ ६४ ॥

आणवा तयास उचलूनी । भोग हा साहूं कीं तो भोगूनी ॥
जावें न ऐसें गांगरूनी । आणावा मारूनि पाठीवर ॥ ६५ ॥

असो डॉक्टर ऐसिये स्थिती । आणिले तात्काल मशिदीप्रती ॥
पाठीचा तक्या काढुनी हातीं । दिधला तयांप्रती बाबांनीं ॥ ६६ ॥
ठेविला आपुले सव्यभागीं । फकीर बाबा बैसत ते जागीं ॥
म्हणाले टेकून पड ये उगीं । चिंता वाउगीं करूं नको ॥ ६७ ॥
करी स्वस्थ लांब पाय । जेणें तुजला आराम होय ॥
संचित संपेना भोगिल्या शिवाय । खरा उपाय तो हाची ॥ ६८ ॥
इष्टानिष्ट सुखदुःख । संचितानुसार अमृत वा विख ॥
हें प्रवाहपतित द्वंद्व देख । धरीन हरिख वा शोक ॥ ६९ ॥
जें जें येईल तें तें साहे । अल्ला मालीक वाली आहे ॥
सदा तयाच्या चिंतनी राहे । काळजी वाहे तो सारी ॥ ७० ॥
चित्त वित्त काया वाणी । सहित रिघावें तयाचे चरणीं ॥
असतां निरंतर तयाचे स्मरणीं । दिसेल करणी तयाची ॥ ७१ ॥
तंव ते वदती पिल्ले डॉक्टर । पट्टी बांधिती नारूवर ।
नानासाहेब चांदोरकर । परी न उतार कांहींच ॥ ७२ ॥
बाबा म्हणती नाना पागल[1] । पट्टी सोड तूं मरशील ॥
आतां काऊ[2] येऊन टोंचील । मग तूं होशील चांगला ॥ ७३ ॥
असो ऐशा वार्ता चालतां । अब्दुल[3] आला तात्काल वरता ॥
पणत्यांत तेल घालावयाकरितां । काय अवचिता तैं घडलें ॥ ७४ ॥
मशीद आधीं ती सांकड[4] । भक्तांची होत बहुत भीड ॥
त्यांतची पिल्ले यांची गडबड । वावरूं[5] अवघडला अब्दुल ॥ ७५ ॥
अब्दुल्ला निजकार्यीं दक्ष । पणत्यांकडे तयाचें लक्ष ॥
तेणें पिल्यांकडे जाहलें दुर्लक्ष । प्रकार विलक्षण घडला तैं ॥ ७६ ॥

---

१ वेडा. २ कावळा. ३ मशिदींत दिवाबत्ती करणारा श्रींचा एक भक्त. ४ थोडया जागेची दाटी. ५ पाऊल टाकावयास.

अब्दुल्ला तरी करील काय । होणारापुढें नाहीं उपाय ॥
पिल्यानीं लांबविला होता जो पाय । चुकून पाय पडला वरी ॥७७॥
आधींच पाय होता सुजला । तेथेंच अब्दुलचा पाय पडला ॥
मग पिल्यांनीं जो ठणाणा केला । अति कळवळला जीव तें ॥ ७८ ॥

---

१ अबदुलभाई हा नांदेडचा राहणारा असून महाराजांचे समाधीचे आधीं नऊ दहा वर्षांपासून शिर्डीसच सेवेसाठीं येऊन राहिला आहे. समाधी नंतरही कांहीं मुशाहिरा न घेतां फक्त अन्नवस्त्र घेऊन सेवा करीत राहिला आहे. महाराज देहधारी असतांना त्याजवर अत्यंत काम पडत असे व तें सर्व तो मोठ्या प्रेमानें करीत असे. नेहमीं चावडींत राहत असे व आतां समाधी-पार्शींच खोलींत राहतो. रात्रीसुद्धां विश्रांती न घेतां कुराण पढण्यांतच बराच वेळ घालवीत असे आणि अजूनहि तोच क्रम त्याचा चालू आहे. घरीं त्याची आई, बायको व मुलगा इतकी मंडळी आहेत पण त्यांना सर्वांना सोडून तो शिर्डींस राहिला आहे. त्याची आई व मुलगा कधीं कधीं शिर्डीस येतात. बायकोही एकदां आली होती पण तो त्यांपैकीं कोणाचेंही मोहांत न पडतां सेवा करीत तेथेंच असतो. त्याच्या मुलाच्या लग्नाची काळजी त्याच्या आईला फार वाटत असे व तिनें एके ठिकाणीं जुळविण्याची शिकस्त केली पण अबदुलभाई फकीर झाला आहे. त्याच्या तेथें आमची मुलगी द्यावयाची नाहीं असा रोकडा जबाब मिळाला. त्यानंतर ती बाई तेथें आली व महा-राजांजवळ गाऱ्हाणें केलें. महाराज म्हणाले सबुरी धर. घाबरूं नको. मुलाला चांगली मुलगी मिळेल व तें आपोआप जमून येईल. अर्थात महाराजांचे म्हणण्याप्रमाणें घडून आलें.

एकदां अबदुलभाईची आई व मुलगा एका गांवाला गेले असतां तेथें एका गृहस्थाची गांठ पडली व त्यानें आपण माझी मुलगी करा असा आग्रह धरिला. त्याला कांहीं मंडळींनीं सांगितलें कीं मुलाचा बाप फकीर झाला आहे. त्यावर तो म्हणाला मीही फकीर झालों तरी हरकत नाहीं. माझी मुलगी मी या मुलालाच देणार. त्याप्रमाणें तें लग्नही ताबडतोब उरकून घेतलें. त्या

मारिली एकदांची किंकाळी । मस्तकीं जाऊनि भिनली कळी ॥
विनवीत बाबांस बद्धांजुळी । करुणा समेळीं तें परिसा ॥ ७९ ॥
नारू फुटून वाहूं लागती । पिल्ले अत्यंत अस्वस्थ चित्तीं ॥
एकीकडे आक्रोश करिती । गाऊं अनुसरती दुसरीकडे ॥ ८० ॥
करम कर मेरे हाल परतू करीम । तेरा नाम रहिमान है और रहीम ॥
तूंही दोनों आलमका सुलतान है । जहांमें नुमाया तेरी शान है ॥
फना होने वाला है सब कारोबार । रहे नूर तेरा सदा आशकार ॥
तूं आसिकका सदा मदतगार है ।
राहून राहून उठतसे कळ । जीव कळवळला पडके विकळ ॥
साईबाबांचा हा खेळ । झाली अटकळ सर्वांची ॥ ८१ ॥
बाबा वदती पहा भाऊ । लागला बरें आतां गाऊं ॥
पिल्ले तयांस पुसती तो काऊ । अजून खाऊं येणार का ॥ ८२ ॥
तेव्हां बाबा वदती तूं जाई । स्वस्थ वाड्यांत पडून राहीं ॥
आतां काऊ फिरून नाहीं । येणार पाहीं टोचावया ॥ ८३ ॥
तोच नाहीं का येऊन गेला । तोच तो ज्याणें पाय दिधला ॥
तोच तो काऊ टोंचून पळाला । नारू तळाला घातला ॥ ८४ ॥
कैचा काऊ आणि काउळा । होणार वृत्तांत समक्ष घडविला ॥
काक अब्दुलारूपें प्रकटला । केलें बोला अन्वर्थ. ॥ ८५ ॥
बोल नव्हे तो ब्रम्हलेख । कर्मावरीही मारील मेख ॥
अल्पावकाशेंच भाऊस देख । लागलें सुख वाटावया ॥ ८६ ॥
उदीलेपन उदीसेवन । हेंच औषध हेंच अनुपान ॥
जाहलें समूळ रोग निरसन । उगवला जों दिन दहावा ॥ ८७ ॥

गृहस्थाची एक मोठी मुलगी लग्नाची होती तिचें लग्न जुळलें होतें पण लग्न व्हावयाला अवकाश होता तरीही त्यानें न थांबतां धाकट्या मुलीचें लग्न अबदुलभाईच्या मुलाशीं तावडतोब करून टाकलें.

१ जगतांत.

निघाले सजीव सप्तजंतू । जखमा माजील बारीक तंतू ॥
वेदना दुर्धर जाहल्या शांतू । दुःखासीं अंतू जाहला ॥ ८८ ॥
जाणोनि ऐशिया चमत्कारा । पिल्ले साश्चर्य जाहले अंतरा ॥
नेत्र स्रवले प्रेमधारा । पाहोनि उदाराचरितें[1] ॥ ८९ ॥
बाबांचिया चरण संपुटीं । पिल्ले तेथेंच घालिती मिठीं ॥
बाष्पावरोध जाहला कंठी । फुटे न ओष्ठीं कीं वाचा ॥ ९० ॥
सांगून आणीक एक अनुभव । करूं हा संपूर्ण उदीप्रभाव ॥
जया मनीं जैसा भाव । हाच या गौरव ग्रंथाचा ॥ ९१ ॥
एकदां माधवराव ज्येष्ठ । बापाजी तयांचा बंधू कनिष्ठ ॥
कैसें तयावरी येतां अभीष्ट । उदीनें अभीष्टें[2] पावले ॥ ९२ ॥
ऐसा या उदीचा प्रभाव । किती वानावा ग्यां नवलाव ॥
ग्रंथि ज्वरादि रोग सर्व । औषध अपूर्व नाहीं दुजें ॥ ९३ ॥
असतां साऊळ[3] विहिरीवर । कुटुंबासीं आला ज्वर ॥
ग्रंथी उद्भवल्या जांघेवर । मनीं घाबरला बापाजी ॥ ९४ ॥
पाहून कुटुंब अति हैराण । तैसाच रात्रीचा समय भयाण ॥
जाहला बापाजी भ्रांतमन । गळालें अवसान तयाचें ॥ ९५ ॥
धांव ठोकिली रातोरात । सकंप भयभीत शिरडीस येत ॥
जाहला कथिता समस्त वृत्त । निजबंधूप्रत तेधवां ॥ ९६ ॥
म्हणती आल्या दोन गांठी । ज्वर संतप्त झालीसे कष्टी ॥
चला पहा कीं अपुल्या दिठी । दिसे न गोठी मज बरवी ॥ ९७ ॥
बापाजी बोलतां केविलवाणी । माधवरावजी दचकले मनीं ॥
गेलें पळोनी तोंडचें पाणी । मन ठिकाणीं पडेना ॥ ९८ ॥
माधवराव मोठे विवेकी । ग्रंथी म्हणतां भरली धडकी ॥
ग्रंथिज्वराची तडकाफडकी । आहेच ठाउक कीं अवघियां ॥ ९९ ॥

---

१ उदार कृत्य २ चिंतलेला हेतू ३ शिरडी नजीक एक ठिकाण.

प्रसंग बरवा वा बिकट । कार्य असो इष्टानिष्ट ॥
आधीं साईस पुसावी वाट । परिपाठ हा घोपट शिरडींत ॥ १०० ॥
मग ते जैसें जैसें कथिती । आचरावें तैसे स्थितीं ॥
तेच भक्तसंकट निवारिती । वर्णावे किती अनुभव ॥ १०१ ॥
असो या नित्य पाठानुसार । माधवरावही करिती विचार ॥
आधीं बाबांस केलें हें सादर । साष्टांग नमस्कारपूर्वक ॥ १०२ ॥
म्हणती जयजय साईनाथा । दया करावी आम्हां अनाथा ॥
हें संकट काय ओढवलें आतां । नसती चिंता उद्भवली ॥ १०३ ॥
तुजवांचून कवणा आना । आम्ही जाऊं कराया याचना ॥
दूर करी त्या पोरीच्या यातना । आशिर्वचना देई गा ॥ १०४ ॥
करी एवढें संकट हरण । आम्हां कैवारी कोण तुजवीण ॥
करी या दुर्धर ज्वराचें शमन । ब्रीद संरक्षण करी गा ॥ १०५ ॥
पुसती अनुज्ञा जावयास । बाबा वदती तंव तयास ॥
नको जाऊं अपरात्रीस । उदी दे तियेस पाठवुनी ॥ १०६ ॥
कशाच्या ग्रंथी कशाचा ताप । आपुला अल्ला मालिक बाप ॥
बरें होईल आपोआप । होईल सुखरूप निर्घोर ॥ १०७ ॥
मात्र तूं सकाळीं सूर्योदयीं । साऊळ विहिरीस जाऊन येई ॥
आतांच नको जाण्याची घाई । स्वस्थ राही तूं येथें ॥ १०८ ॥
उदईकही जाऊन यावें । नलगे निरर्थक कुचंबावें ॥
उदी लावितां सेवितां भावें । किमर्थ भ्यावें आपण ॥ १०९ ॥
परिसतां हें बापाजी भ्याला । तयाचा मोठा हिरमोड झाला ॥
माधवराव जाणती औषधीपाला । परी न समयाला उपयोग ॥ ११० ॥
एक साई कृपेवीण । औषधींस नाहीं गुण ॥
हें एक वर्म ही एक खूण । माधवराव पूर्ण जाणती ॥ १११ ॥

आज्ञा बाबांची वंदून । उदी दिधली पाठवून ॥
राहिले माधवराव स्वस्थ मन । परतला उद्विग्न बापाजी ॥ ११२ ॥
पाण्यांत उदी कालवून । पोटांत पाजिली अंगा लाऊन ॥
घाम सुटला डवडवून । निद्रा लागून राहिली ॥ ११३ ॥
सूर्योदय जाहल्यावरी । कुटुंबास वाटली हुषारी ॥
नाहीं ज्वर ना गाठी विषारी । बापाजी करी आश्चर्य ॥ ११४ ॥
इकडे माधवराव जे उठले । शौच मुखमार्जन आटपलें ॥
साऊळ विहिरीस जावया निघाले । दर्शना आले मशिदीं ॥ ११५ ॥
घेतलें बाबांचें दर्शन । घातलें पायीं लोटांगण ॥
उदी समवेत आशिर्वचन । मिळतांच तेथून निघाले ॥ ११६ ॥
मशिदीची पायरी उतरतां । बाबा तयांस ऐकिलें आज्ञापितां ॥
'शामा उठाउठी ये मागुता । विलंब लागतां कामा नये' ॥ ११७॥
असेल कीं भावजयी विव्हळ । कैशी साहील दों ग्रंथींची जळजळ ॥
पडली असेल करीत तळमळ । वाटेनें हळहळ दीरास ॥ ११८ ॥
करिती बाबा कांहीं इषारा । कां ये सत्वर म्हणती माघारा ॥
तेणें शामा होय घाबरा । चाले झरझरा मार्गानें ॥ ११९ ॥
घाई घाई साऊळ विहिर । गांठपर्यंत नव्हता धीर ॥
पाऊल ठेवितां उंबरठ्यावर । चमत्कारले अंतरीं ॥ १२० ॥
जियेस गतरात्रीं ग्रंथीज्वर । चहा ठेवितां पाही चुलीवर ॥
माधवराव विस्मितांतर । जाहले स्थित्यंतर पाहुनी ॥ १२१ ॥
तंव ते बापाजीस पुसत । ही तो नित्य व्यवसायरत ॥
बापाजी म्हणे ही सर्व करामत । उदीची निश्चित बाबांच्या ॥१२२॥
म्हणे मी येतांच उदी पाजिली । चोळून चोळून सर्वांगा चर्चिली ॥
तात्काळ घर्माचित तनू झाली । निद्रा लागली स्वस्थपणें ॥ १२३ ॥

पुढें जंव सूर्योदय होत । उठूनी बैसली खडखडीत ॥
ग्रंथी विराल्या ज्वरासहित । हें सर्व चरित साईचें ॥ १२४ ॥
शामा पाहूनि ऐसी स्थिती । तात्काळ आठवली साईची उक्ती ॥
" उठाउठीं येई तूं मागुती " । साश्चर्य चित्तीं जाहला ॥ १२५ ॥
जाग्या आधींच कार्य संपलें । चहा घेऊन माधवराव परतले ॥
मशिदींत जाऊन पहिले । चरण वंदिले बाबांचे ॥ १२६ ॥
म्हणती देवा काय हा खेळ । तूंचि उडविसी मनाची खळबळ ॥
बसल्या जागीं उठविशी वाहुटळ । मागुती निश्चळ तूंची करिसी १२७
बाबा तयास प्रत्युत्तर देती । पहा कर्माची गहन गती ॥
मी करी ना करवी कांहींही निश्चिती । कर्तृत्व मारिती मजमाथां १२८
कर्मे जीं जीं अदृष्टें घडत । मी तो तेथील साक्षीभूत ॥
कर्ता करविता तो एक अनंत । कृपावंतही तो एक ॥ १२९ ॥
मी ना देव ना ईश्वर । मी ना 'अनल हक्क' ना परमेश्वर ॥
'यादे हक्क' मी यादगार । बंदा मी लाचार अल्लाचा ॥ १३० ॥
सांडूनिया अहंकार । मानूनि तयाचे आभार ॥
तयावरी जो घालील भार । बेडा तो पार होईल ॥ १३१ ॥
असाच एका इराणीयाचा । अनुभव ऐका महत्वाचा ॥
तयाच्या तान्ह्या मुलीची वाचा । बसतसे तासा तासास ॥ १३२ ॥
तासागणित आकडी येई । पडे धनुकडी होऊन ठायीं ॥
अत्यावस्था बेशुद्ध होई । उपाय कांहीं चालेना ॥ १३३ ॥
पुढें तयांचा एक मित्र । वर्णी तयास उदीचें चरित्र ॥
म्हणे ऐसें रामबाण विचित्र । औषध अन्यत्र असेना ॥ १३४ ॥
जावें अविलंबें पारल्यास । उदी मागावी दीक्षितांस ॥
असे तयांचे संग्रहास । अति उल्हासता देतील ॥ १३५ ॥
ती उदी मग रोज थोडी । साईस्मरण श्रद्धा आवडी ॥
पाजितां ही जाईल आंकडी । सौख्य परवडी लाधाल ॥ १३६ ॥

ऐसें ऐकून मग तो पारशी । उदी मागून दीक्षितांपाशीं ॥
मुलीस पाजितां नित्यनेमेसी । आरोग्य तिजसीं लाधलें ॥ १३७ ॥
तासातासां जी होतसे घाबरी । तात्काळ उदीनें जाहली बरी ॥
जाऊं लागले मध्यंतरी । लहरी लहरींत सात तास ॥ १३८ ॥
तासातासानें येणारी लहर । पडतां साता तासांचें अंतर ॥
कांहीं काळ क्रमिलियानंतर । *परिहार समग्र जाहला ॥ १३९ ॥
हड्यानजीक एका गावांत । रहातसे एक वृद्ध गृहस्थ ॥
मुतखड्याच्या व्याधीनें ग्रस्त । जाहला त्रस्त अतिशय ॥ १४० ॥
हा रोग शस्त्रक्रियेवीण । अन्यथा नाहीं याचें निवारण ॥
म्हणूनि शस्त्रक्रियाप्रवीण । पहा तरी कोण जनवदती ॥ १४१ ॥
रोगी परम चिंतातूर । कर्तव्यार्थीं न सुचे विचार ॥
मरणोन्मुख कृश शरीर । दुःख अनिवार सोसेना ॥ १४२ ॥
शस्त्रप्रयोगा लागे धैर्य । रोगिया अंतरीं नाहीं स्थैर्य ॥
सुदैवें तयाचें नष्टचर्य । संपलें आश्चर्य तें परिसा ॥ १४३ ॥
एरीकडे हा ऐसा प्रकार । तोंच त्या ग्रामीचे इनामदार ॥
साईबाबांचे भक्त थोर । आले गांवावर समजलें ॥ १४४ ॥
तयांपाशीं बाबांची विभूती । नित्य राही हें सर्व जाणती ॥
रोगार्ताचे आप्तेष्ट येती । उदी प्रार्थिती तयांतें ॥ १४५ ॥
इनामदारांनीं उदी दिधली । मुलानें बापास पाण्यांत पाजिली ॥
पांचही मिनिटें नसतील लोटलीं । तोंच कीं वर्तली नवलपरी ॥१४६॥
उदी प्रसाद अंगी जों भिनला । मूतखडा ठायींचा ढळला ॥
मूत्रद्वारें बाहेर निसटला । आराम पडला तात्काळ ॥ १४७ ॥
मुंबापुरीचे एक गृहस्थ । होते जातीचे प्रभु कायस्थ ॥
होतां प्रसूति समय प्राप्त । स्त्री अत्यावस्थ सर्वदां ॥ १४८ ॥

* या उदीचे असे अनेक अनुभव आहेत.

मग कितीही उपाय करा । गूण न एकाही उपचारा ॥
बाईचा जीव होतसे घाबरा । ऐसा बिचारा त्रासला ॥ १४९ ॥
श्रीराममारुती नामें विख्यात । होते एक साईचे भक्त ॥
तयांच्या विचारें हे गृहस्थ । जावया शिरडीप्रत निघाले ॥ १५० ॥
प्रसूतीचा येतां समय । महत् संकटीं पडत उभय ॥
जाहला एकदां मनाचा निश्चय । पावूं निर्भय शिरडींत ॥ १५१ ॥
होणार होईना का निदानीं । होवो तें बाबांचें संनिधानीं ॥
ऐसा संकल्प दृढ करोनी । शिरडीस येऊन राहिले ॥ १५२ ॥
ऐसेंही उभयतां कित्येक मास । करिती जाहलीं शिरडींत वास ॥
पूजा अर्चा साईसहवास । आनंद उभयांस जाहला ॥ १५३ ॥
ऐसा क्रमितां कांहीं काळ । प्रसूति समय आला जवळ ॥
काळजी उद्भवली प्रबळ । संकट टळणार कैसें हें ॥ १५४ ॥
ऐसें म्हणतां म्हणतां आला । प्रसूतीचा दिवस पातला ॥
गर्भद्वाराचा मार्ग अडला । सर्वांस पडला विचार ॥ १५५ ॥

नारायण गोपिनाथ दिवे या नांवाचे गृहस्थ मुंबईस राहात असत. त्यांचे पोटांत एक गांठ उत्पन्न झाली. ती फार कठिण होती व तिच्यापासून त्यांना फार त्रास होऊं लागला. मुंबईस एक दोन प्रसिद्ध डॉक्टरांना दाखविली पण कांहीं उपयोग झाला नाहीं. पुढें त्यांना महाराजांकडे जाण्याविषयीं एका गृहस्थानें सुचविलें. अर्थात तशा स्थितींत जाणें शक्य नव्हतें. ते म्हणाले महाराजांचे आशिर्वादानें ही गांठ फुटून आंतला रोग मळाच्या द्वारानें जाईल तर मला बरें वाटेल व मी महाराजांकडे जाऊं शकेन. त्यावर त्या गृहस्थानें त्यांना महाराजांची उदी दिली, व तिचें त्यांनीं सेवन केलें व दुसरेच दिवशीं सकाळीं गांठ फुटून आंतला पू शौचाच्या द्वारानें जाऊं लागला व दोन चार दिवसांत त्यांना बरें वाटूं लागलें. मग लौकरच ते महाराजांचे दर्शनास गेले.

बाईस होऊं लागल्या यातना । काय करावें कांहीं सुचेना ॥
मुखें चालली बाबांची प्रार्थना । त्यावीण कवणा करुणा ये ॥१५६॥
धांवूनी आल्या शेजारणी । घालूनि बाबांना गाऱ्हाणीं ॥
एकीनें प्यालयांत ओतूनी पाणी । उदी कालवूनी पाजिली ॥ १५७॥
पांच मिनिटें गेलीं न गेलीं । तोंच बाईची सुटका झाली ॥
गर्भस्थिती निर्जीव दिसली । गर्भींच मुकली चैतन्या ॥ १५८ ॥
असो गर्भाची कर्मगती । होईल पुढारा गर्भप्राप्ती ॥
बाई पावली भयनिर्मुक्ती । लाधली संस्थिती सौख्याची ॥ १५९ ॥
वेदना विरहित गर्भ स्रवली । हातीं पायीं सुखें सुटली ॥
महच्चिंतेची वेळ टळली । ऋणी झाली जन्माची ॥ १६० ॥
पुढील अध्याय याहून गोड । परिसतां पुरेल श्रोत्यांचें कोड ॥
निरसूनि चिकित्सकपणाची खोड । भक्तीची जोड लाधेल ॥ १६१॥
आम्हा निराकाराची उपासना । आम्ही देणार नाहीं दक्षिणा ॥
आम्ही वाकविणार नाहीं माना । तरीच दर्शना येऊं कीं ॥ १६२ ॥
ऐसा जयांचा कृतनिश्चय । तेही पाहतांच साईचे पाय ॥
दक्षिणेसहित साष्टांग काय । वाहती हा काय चमत्कार ॥ १६३ ॥
उदीचाही अपूर्व महिमा । नेवासकरांचा भक्तिप्रेमा ॥
कैसें दुग्ध पाजूनी भुजंगमा । गृहस्थधर्मा संरक्षिलें ॥ १६४ ॥
ऐसऐसिया कथा उत्तम । परिसतां उपजेल भक्तिप्रेम ॥
संसारदुःखा होईल उपशम । याहूनि परमसुख काय ॥ १६५ ॥
म्हणोनी हेमाड करी विनती । साई चरणीं करोनी प्रणती ॥
प्रेम द्यावी श्रोतयांप्रती । निज सच्चरितीं रमावया ॥ १६६ ॥

स्वस्ति श्री संतसज्जनप्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥
श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । उदीमहिमा नाम
चतुस्त्रिंशत्तमोध्यायः संपूर्णः ॥
॥ श्री सद्गुरु साईनाथार्पणमस्तु । शुभंभवतु ॥